

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Trosolwg Arbedion: Adroddiad Cynnydd ar Wireddu Cynlluniau Arbedion
Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Paul Rowlinson, Aelod Cabinet Cyllid
Swyddog perthnasol:	Ffion Madog Evans, Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau
Dyddiad y cyfarfod:	15 Hydref 2024

1. Penderfyniad a geisir

- 1.1 Derbyn y wybodaeth yn yr adroddiad a nodi'r cynnydd tuag at wireddu cynlluniau arbedion 2024/25 a blynyddoedd blaenorol.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

- 2.1 Mae gwireddu'r cynlluniau unigol yn gyfrifoldeb aelodau perthnasol o'r Cabinet, sy'n herio perfformiad yr adrannau gan gynnwys cynnydd y cynlluniau arbedion. Cyfrifoldeb yr Aelod Cabinet dros Gyllid yw cadw trosolwg o'r darlun cyfan.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

Cefndir / Cyflwyniad

- 3.1 Mae'r adroddiad yma'n rhoi trosolwg o sefyllfa arbedion y Cyngor ar gyfer 2024/25 a blynyddoedd blaenorol yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Awst 2024.
- 3.2 Yn adroddiad Cyllideb 2024/25 i'r Cyngor Llawn ar 7 Mawrth 2024, adroddwyd fod arbedion gwerth £5,648,890 yn ofynnol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024/25 er mwyn cynorthwyo i gau'r bwlch cyllidol 2024/25. Roedd yr arbedion yn gyfuniad o £3,668,130 oedd wedi eu cymeradwyo yn flaenorol yng Nghabinet 14 Chwefror 2023 ar gyfer cyllideb 2023/24, cynllun gwerth £15,000 a gafodd gymeradwyaeth y Cabinet 19 Chwefror 2019 ond sydd wedi llithro, ynghyd ag arbedion newydd a gymeradwywyd yng Nghabinet 20 Chwefror 2024 gwerth £1,956,760.

4. Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol sydd eisoes wedi adnabod arbedion effeithlonrwydd sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf er mwyn isafu toriadau mewn gwasanaeth i drigolion Gwynedd. Dros y blynyddoedd diwethaf gwelwyd fod trafferthion

gwireddu arbedion mewn rhai meysydd ac felly yn ystod 2023/24 bu i werth £2 filiwn o arbedion gael eu dileu.

5. Cynlluniau Arbedion Adrannol Hanesyddol 2015/16 – 2024/25

- 5.1 Mae **Atodiad 1** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn seiliedig ar adolygiad Awst 2024, yn erbyn y targed arbedion diwygiedig sydd wedi ei osod iddynt, **sydd yn gyfanswm o dros £34m. Gellir adrodd bod gwerth £33.7m, neu 98% o'r cynlluniau yma wedi eu gwireddu**, ond mae risg gwireddu rhai o'r cynlluniau arbedion yn parhau.
- 5.2 Mae 6 cynllun gwerth £393 yn wynebu risgiau i'w cyflawni; 3 cynllun gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant (cyfanswm o £223k), 2 gynllun gan yr Adran Economi a Chymuned (cyfanswm o £145k) ac chynllun gan yr Adran Gyllid (£25k).
- 5.3 Mae 4 cynllun gwerth cyfanswm o £164k wedi llithro ond nid yw'r adrannau yn rhagweld problem i'w gwireddu.

6. Cynlluniau Arbedion Adrannol Newydd 2023/24 – 2024/25

- 6.1 Yng Nghyngor llawn 7 Mawrth 2024 cymeradwywyd adroddiad Cyllideb 2024/25 oedd yn cynnwys cynlluniau arbedion effeithlonrwydd a thoriadau gwerth £5.2m, gyda gwerth £2m ohono i'w weithredu i gyllido bwlch ariannol 2024/25.
- 6.2 Mae **Atodiad 2** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn seiliedig ar adolygiad Awst 2024 yn erbyn y targed arbedion sydd wedi ei osod iddynt, **sydd yn gyfanswm o dros £12m. Gellir adrodd fod bron i £8m, neu 65% o'r cynlluniau yma eisoes wedi eu gwireddu, gyda £938k, neu 8% pellach ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol.**
- 6.3 Mae risgiau sylweddol i wireddu un cynllun gan yr Adran Cefnogaeth Gorfforaethol, sef Dysgu a Datblygu'r Sefydliad - torri cyllidebau cyflenwadau, sydd werth £42k. Yn dilyn trosiant o fewn y gwasanaeth, mae gwaith manwl wedi ei wneud er mwyn asesu effaith y toriad. Yn sgil hynny, mae ymrwymadau wedi eu darganfod ble ymddengys ni ellid eu torri heb gael effaith ar draws y sefydliad. Mae'r gwasanaeth yn cynnal adolygiad pellach er mwyn adnabod beth yw'r gwir swm y gellid ei dorri.
- 6.4 Ar hyn o bryd rhagwelir bod rhai risgiau gwireddu gwerth bron i £545k o gynlluniau arbedion; 1 cynllun gan yr Adran Addysg (£41k), 4 gan yr Adran Amgylchedd (£388k), 2 gan yr Adran Gyllid (£53k), 1 gan yr Adran Economi a Chymuned (£3k) ac 1 gan yr Adran Priffyrdd a Pheirianeg (£60k).
- 6.5 Mae llithriad ar rai cynlluniau gwerth £632k oedd wedi eu rhaglennu i'w gwireddu yn 2023/24 ac mae peth oediad i wireddu cynlluniau gwerth £2.162k yn 2024/25, felly cyfanswm o £2.794k, ond nid yw'r adrannau yn rhagweld problem i'w gwireddu. Mae rhan helaeth o'r swm yma yn cynnwys arbedion o'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant (£1.2m) a (£444k) gan ysgolion, sydd yn llithro gan fod ysgolion yn gweithio i flwyddyn academiaidd ac felly bydd y gwireddu yn llithro i'r flwyddyn ariannol nesaf.

7. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2025/26 ymlaen

- 7.1** Yn sgil y rhagolygon am setliad ariannol gwael a'r hinsawdd economaidd heriol presennol, mae'n anorfod fod rhaid i Awdurdodau Lleol edrych ar arbedion a thoriadau i gynorthwyo'r sefyllfa ariannol. Mae cynlluniau arbedion a thoriadau ychwanegol ar gyfer 2025/26 eisoes dan ystyriaeth gan y Cyngor, fydd yn destun adroddiad dros y misoedd nesaf.
- 7.2** Rhestrir arbedion presennol 2025/26 ymlaen, sydd werth £3.9m fesul Adran yn **Atodiad 3**, yr arbedion hanesyddol gwerth £200k yn Nhabl 1 a'r arbedion newydd gwerth £3.7m yn Nhabl 2, ond mae'n gynamserol i adrodd ar statws y cynlluniau yma ar hyn o bryd.

8. Casgliad

- 8.1** Gellir adrodd bod cyfanswm o £41.7 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu ers 2015/16, sydd yn 90% o'r £46.6m gofynnol dros y cyfnod. Mae'n anorfod bod gwireddu'r arbedion wedi bod yn heriol ac rwy'n ddiolchgar i'r holl adrannau a'r Aelodau Cabinet am sicrhau'r llwyddiant yma.
- 8.2** Mae'r tabl isod yn crynhoi'r sefyllfa ddiweddaraf o ran y cynlluniau arbedion ers Ebrill 2015 gyda 90% o'r holl gynlluniau wedi eu gwireddu.

Tabl 1: Crynodeb o statws yr holl gynlluniau arbedion ers Ebrill 2015

Statws yr Arbediad	Porth	£m	%
Wedi gwireddu	1	41.7	89.5
Ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol	2	0.9	2.0
Oediad, ond yn symud yn ei flaen	3	3.0	6.4
Rhai risgiau i gyflawni - yn llithro neu methu	4	0.8	1.7
Risgiau sylweddol i gyflawni yn llawn neu yn rhannol	5	0.2	0.4
Cyfanswm arbedion		46.6	100

- 8.3** Felly, gofynnaf i'r Cabinet nodi'r cyrhaeddiad a amlinellir yn yr adroddiad yma tuag at wireddu'r cynlluniau arbedion.

9. Camau nesaf ac amserlen

- 9.1** Gweithredu ar yr argymhellion gerbron a chyflwyno adroddiad dilynol i'r Cabinet 25 Ionawr 2025 yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Tachwedd 2024.

10. Sylwadau Swyddogion Statudol

10.1 Prif Swyddog Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

10.2 Swyddog Monitro

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Atodiadau:

Atodiad 1 - Trosolwg cynlluniau arbedion hanesyddol 2015/16 - 2024/25 fesul adran

Atodiad 2 - Trosolwg cynlluniau arbedion newydd 2023/24 - 2024/25 fesul adran

Atodiad 3 - Tabl 1 - Trosolwg cynlluniau arbedion hanesyddol 2025/26 ymlaen fesul adran

- Tabl 2 - Trosolwg cynlluniau arbedion newydd 2025/26 ymlaen fesul adran